

Tieliikenteen toimivaltaisen viranomaisen toimivalta-alueen laajeneminen

Kunnanhallitus 06.02.2023 § 34
129/08.00.00.00/2023

Taustaa

Jyväskylän kaupunki toimii liikennepalvelulain (320/2017) tarkoittamana seudullisena tieliikenteen toimivaltaisena viranomaisena Jyväskylän, Laukaan ja Muuramen alueella järjestäen alueelle Linkki-kaupunkiliikennettä. Keski-Suomen ELY-keskus toimii tieliikenteen toimivaltaisena viranomaisena muissa Keski-Suomen kunnissa.

Suurilla ja keskisuurilla kaupunkiseuduilla tieliikenteen toimivalta-alueita ovat lähiaikoina laajentaneet mm. HSL ja Vaasa. Lahden toimivalta-alue kattaa jo nyt koko Päijät-Hämeen. Oulussa toimivalta-alueeseen kuuluu seitsemän kuntaa ja Tampereella kahdeksan.

Jyväskylän kaupunkiseudun MAL-sopimuksessa 2021–2031 sovittiin joukkoliikenteen toimivalta-alueen laajentamista koskevan selvityksen teettämisestä. Tavoitteena oli selvittää, miten joukkoliikenteen järjestäminen kokonaisuutena muuttuisi, mikäli Jyväskylän toimivaltaisen viranomaisen toimivalta-alue laajenisi. MAL-sopimuksen tarkoittama selvitystyö laadittiin ajalla 1/2022–11/2022 tiiviissä vuorovaikutuksessa ELY-keskuksen, alueen kuntien ja MAL-ohjausryhmän kanssa. Työn aikana järjestettiin kuntakohtaisia palaveria sekä kuntien yhteinen työpaja, jossa kuultiin myös Traficom ja Oulun ja Turun seutujen joukkoliikenteen edustajia.

MAL-sopimuksessa määritetään julkisen liikenteen kehittämistavoitteita. Kaupunkiseudun joukkoliikenteen laajentaminen koko MAL-alueelle edistäisi tehdyn selvityksen mukaan lähes kaikkia MAL-sopimuksessa joukkoliikenteen kehittämiseksi asetettuja tavoitteita.

Ratkaistava asia

Äänekosken kaupunki ja Hankasalmen, Petäjäveden, Toivakan kunnat ovat tehneet päätökset hakeutua Jyväskylän seudun tieliikenteen toimivalta-alueeseen. Jyväskylän kaupunkiseudun toimivalta-alueeseen kuuluvien kuntien (Jyväskylä, Laukaa, Muurame) on hyväksyttävä uusien jäsenkuntien liittyminen, jotta toimivalta-alue voi laajentua.

Muutoksen vaikutukset Jyväskylän seudun toimivalta-alueella

Tunnistetut muutokset kaupunkiseudun toimivalta-alueella jo oleville kunnille liittyvät liikenteen suunnittelun ja järjestämisen tehostumiseen, toimivaltaisen viranomaisen resurssitarpeeseen sekä päätöksentekoon. Tärkein muutos on se, että suurempi toimivalta-alue mahdollistaa tehokkaamman joukkoliikenteen, koska pystytään tarkastelemaan laajempaa joukkoliikenteen hankintakokonaisuutta kerralla. Naapurikunnista tulevat linjat on mahdollista suunnitella palvelemaan myös kaupunkialueen matkustajia. Lisämatkustus kaupunkialueella pienentää seudullisten linjojen nettokustannuksia.

Kaupunkiseudun toimivaltaisen viranomaisen resurssitarve kasvaa arviolta yhdellä henkilötyövuodella. Organisaation kustannukset jaetaan toimivalta-alueen kunnille kuntien asukaslukujen suhteessa.

Päätöksentekomalli on tarpeen suunnitella uudestaan. Seudun joukkoliikenneasioista päättäisi jatkossakin kuntien nimeämistä edustajista koostuva Jyväskylän seudun joukkoliikennelautakunta. Kaikki kunnat haluavat edustuksen joukkoliikennelautakuntaan, joten lautakunnan kokoonpano tulee uudelleen mietittäväksi. Päätöksentekomallia on tarkoitus selvittää yhteistoimintasopimuksen valmistelun yhteydessä.

Kuntien välinen yhteistoimintasopimus valmistellaan kevään 2023 aikana ja siinä sovitaan kuntien velvoitteista ja oikeuksista liikenteen järjestämisessä. Yhteistoimintasopimuksella varmistetaan, että kullakin kunnalla säilyy mahdollisuus päättää oman alueensa joukkoliikenteen palvelutasosta, ja että kukin kunta vastaa oman kuntansa asukkaita palvelevan joukkoliikenteen kustannuksista.

Vaikutukset valtionrahoitukseen

ELY-keskus on osallistunut vuosittain noin 800 000 eurolla ELY-keskukselta uudelle Jyväskylän kaupunkiseudun toimivaltaiselle viranomaiselle siirtyvän liikenteen kustannuksiin. Toimivalta-alueiden muutoksissa pääperiaatteena on, että valtion rahoitus siirtyy ELY-keskukselta Traficomille liikenteenjärjestämisvastuiden mukaisesti. Traficomin näkemyksen mukaan Jyväskylän toimivalta-alueen valtionavustuksen tulisi kasvaa vähintään siirtyvien sopimusliikenteiden arvon mukaisesti seuraavalla MAL-sopimuskaudella vuoteen 2027 saakka.

Pidemmällä aikavälillä toimivaltaisen viranomaisen rahoitusta on kuitenkin tarkasteltava samoilla periaatteilla kuin koko viranomaisryhmän rahoitusta (suuret kaupunkiseudut, keskisuuret kaupunkiseudut, ELY-keskukset). Vuodesta 2028 alkaen Jyväskylän seudun toimivalta-alueen valtionavustus palautuu alueen väkimäärän ja oman rahoituksen edellyttämälle tasolle. Tavoitteena on, että matkustajamäärää saadaan tähän mennessä kasvatettua niin, ettei joukkoliikenteen hankinnan nettokustannus nykyisellä palvelutasolla nousisi.

Etenemispolku

Tieliikenteen toimivalta-alueen muutos vaatii muutoksen liikennepalvelulakiin. Uusi toimivalta-alue on tarkoitus aloittaa 1.1.2024. Lakimuutoksen valmistelu tulee aloittaa viimeistään 6 kk ennen tätä.

Keväällä 2023 aloitetaan myös yhteistoimintasopimuksen valmistelu. Yhteistoimintasopimuksella varmistetaan, että kullakin kunnalla säilyy mahdollisuus päättää oman alueensa joukkoliikenteen palvelutasosta, ja että kukin kunta vastaa oman kuntansa asukkaita palvelevan joukkoliikenteen kustannuksista. Yhteistoimintasopimuksessa ratkaistavia asioita ovat ainakin kustannusten jakoperuste ja lautakunnan kokoonpano.

Liite Jyväskylän kaupunkiseudun tieliikenteen viranomaisalueen laajentamista koskeva selvitys 14.11.2022

Esittelijä

Kunnanjohtaja Linda Leinonen

Päätösehdotus

1. Laukaan kunta valtuuttaa Jyväskylän seudun joukkoliikennelautakunnan aloittamaan yhteistoimintasopimuksen valmistelun Jyväskylän seudun tieliikenteen toimivalta-alueen laajentumiseksi Hankasalmen, Petäjäveden ja Toivakan kuntien sekä Äänekosken kaupungin alueelle.
2. Laukaan kunta valtuuttaa Jyväskylän kaupungin hakemaan liikennepalvelulakiin

muutosta, joka mahdollistaa Hankasalmen, Petäjäveden ja Toivakan kuntien sekä Äänekosken kaupungin siirtymisen ELY-keskuksen toimivalta-alueelta Jyväskylän kaupunkiseudun tieliikenteen toimivaltaiseen viranomaisalueeseen.

Päätös

Kunnanjohtajan esitys hyväksyttiin.